

PELLO ZUBIRIA

Russel auzitegia nuklear zibilaren krimenentzako

1945etik gaurdaino 2.400 leherketa nuklear militar jasan ditu munduak. Gehi 5 eta 6 mailako istripu bana Britainia Handian eta Sobiet Batasunean 1957an, 7koa Txernobylen, 7ko hiru adinakoa Fukushima... Atomo militar zen zibil horien ondorioak ez dira kontabilizatu, ordea. Ez baita azterketa epidemiologiko txukun bakar bat egin gaur artean.

ISAO HASHIMOTO (1959) ARTISTA japoniarrak egindako film labur hau ikusi beharra dago: *Nuclear Detonation Timeline "1945-1998"*, leherketa nuklearren kronologia. 1998 bitartean egin diren 2.053 leherketa atomikoak planetaren mapa gainean azaldu ditu Hashimotok, leherketa bakoitzeko argi eta hots bana. Hamar minutuz *morse* kodearen hotsak osatuz ikusiko ditugu eztanda egiten froga eta istripu guztiak: AEBen 1.032, Sobiet Batasunaren 715, Frantziaren 210, Britainia Handiaren 45, Txinaren 45, Indiaren 4 eta Pakistanen 2. Faltako da baten bat, Israelena edo.

Nork defenditu lezake leherketa guzti horiek, gehi hain ikusgarriak izan ez diren bestelako isuri nuklearrak, munduko jendeen osasunean ondoriorik izan ez dutenik? Eta hala ere, bonbaren egileek bakerako atomoen (*atoms for peace*) propaganda eginez errektore militarretako teknologiarik ateratzeko zentral atomiko zibiletan birziklatu dute.

Horretarako, energia atomikoaren arrisku eta kalteak estali behar izan dituzte atomoaren sustatzaileek. Egia ezkutatuari zirriztua irekitzeko 2011 bukaeran, Fukushimako hondamendiaren urtean, Europako intelektua andana batek nazioarteko auzitegia sortzea proposatu du, nuklearraren arduradunak epaitzeko.

15 pertsonalitatek sinaturik aurkeztu da *Pour un tribunal Russell contre les crimes du nucléaire civil* manifestua *Les z'indigné(e)s* aldizkari berrian. Sinatzaileen artean daude Serge Latouche, deshazkunderen teoriko nagusietakoa, Corinne Lapage ministro izana, Alain Gras antropologoa eta Pierre Rabhi, agronekazaritzak famatu egin duen laborari idazlea.

Intelektualok diotenez, energia atomikoaren erabilerak lehen urrats handia 1945eko abuztuaren 6an eman zuen moduan, AEBetako armadak Hiroshiman *Little boy* bomba zapartarazitakoan, 1986ko apirilaren 26an Txernobyngo desastreak markatu zuen jauzi berezi bat.

Txernobyngo Lenin zentrolean 4. errektoreak eztanda egin zuenean, hango erregai atomikoaren desintegratioak ez zituen isuri bakarrik gas eta aerosol kutsatuak, ordura arteko bonbek egin bezala; ordukoan partikula bero solidoak barreiatu ziren, izaki bizidunen organismoetan sartuz gero barne erradiazio handiak eragiten dituztenak.

Txernobylek erakutsi duenez, lehen uneko erradiazio handien kalteak ondoren datoz kutsaduraren epe luzeko ondorioak. Partikulak sakabanatu dira leherketako gunetik ehunka edo milaka kilometrotara. Eta ekosistemaren barruan isotopo-

Bloomberg agentziak banatu irudi handian, "Asakoren etxea" Oma herrian. J-Power erraldoiak 1982an erabaki zuenetik hor errektore nuklearra eraikitzea, Asako Kumagai borrokatu zen eragozteko. Urteotan, herritar gehienek etsi duten arren, Asakok ez zuen lurrik saldu, bi milioi dolar eskainita ere. Asako 2006an hilik, haren alaba Atsuko Ogasawarak ere uko egiten dio lurrak saltzeari: "Pertsonaren bizian dirua ez da dena, ez dut saltzeko asmorik", deklaratu du. Baina alaba jaiotetxean bizi ez denez, bidea itxi nahi dio konpainiak, inor ez dabilelakoan, etxea desjabetzeko. Japoniako militante antinuklearrak kanpainan daude Asakoren etxea zutik atxiki-tzeko: mundu osotik gutunak bidaltzea eskatzen dute, postaria egunero joan dadin bertaraino. Idatzi helbide honetara: Asako House. Aza-kookuto 396. Oma-machi. Shimokitagun. Aomori Pref.039-4601.Japan.

ok migratu egingo dute: euriarekin lurpera, landareek sustraitik barnertuta berriro lurrazalera, abereen barruan batera eta bestera...

Egiaren estalketa programatua

Txernobyngoak eragin dituen kalteak neurrietan adituak bat ez datozen arren, erradiazioek gizakien hezur-mamietan sortu kalteak aspalditik daude deskribaturik. Sistema endokrino osoa ukitzen du, hormona sistema hondoratuta. Hortik aurrera, jakina da zirkulazio organoen gaixotzeak hil zituela Ukrainako zentrala egonkortzeko sakrifikatu ziren *likidatzaile* haietako asko, inguruko herritarrei zahartze-goiztiarra ekarri die, Txernobyngo labe erradiaktiboa hozteko usatutako milaka tona berunek saturnismoa ekarri die beste askori.

Baina leherketaren ondorengo egunetan irradiazio kopuru izugarriek –Hiroshimakoak baino askozaz handiagoek– kolpatu baldin bazituzten asko, beste milioika jende gehiagok jaiotzea eta bizi beharko dute 90 estrontzioak eta 137 zesiak 300 urtez kutsatuko dituen lurrotan, plutonioak eta amerizioak milaka urtez pozoituta edukiko dituenetan. Belaunaldiz belaunaldi.

Pour un tribunal Russell agiriaren sinatzaileek salatu dutenez, munduko agintariek estali egin dituzte ger-

ohartzen da bat Nagasakiz geroztik atomoaren sustatzaileek oso ondo ezagutzen zituztela erradioaktibitatearen epe luzeko kalteak... 1986tik landa Txernobyl inguruetan ikusten ari garenak. Hala ere, segi egin zuten.

Baina Txernobylgoa berriz gertatzekotan, eta hala jazo da Fukushima, larriago, ezingo dute agintariek erabili sobietarrek orduan zeukaten *abantaila*: alderdi bakarreko idazkari nagusiaren agindura 800.000 likidatzaile eta behar adina milaka langile eta soldatu mobilizatzea. “Demokrazia liberal batean boluntario gutxi egongo da oinaze hain larrien artean hiltzeko prest”, diote agirian.

Hanna Arendtek “gaizkiaren hutsaltasuna” (*The banality of Evil* ingelesez) kontzeptuarekin azaldu zuen gizadiaren kontrako krimenak jende arruntek burutzen dituztela egiten dutenaren helburuez galderarik ez egiteagatik, agintariei itsuitsuan jarraitzeagatik. Atomo zibilaren Russell auzitegia antolatu beharra aldarrikatzen dutenen aburuz, Mendebalde aberatsean gaizkiaren hutsaltasuna orokortu egin da eta hemengo sistema politikoak totalitarismo demokratiko bilakatu dira, gizarteak betiko hondamendira daramatzenak.

Horregatik proposatu dute Russell auzitegi berria, AEBk Vietnamen burutu krimenak epaitzeko 1966an antolatua bezalakoa. Geroztik antzeko gehiago izan dira, Txileko estatu kolpeaz, Irakeko gerraz, eta Palestinaz. Honek epaitu beharko lituzke Txernobylgoa eta Fukushimakoa... Fallujahkoa ahaztu gabe. ■

takizunen ondorioak. Europan ez da antolatu Txernobylgoak eragin kutsaduraren neurketa egokirik eta informazio hori betirako galdu da. Patologiak aztertzeko antolatu ziren aditu taldeak desegin egin dituzte. Gehiegi miatzen zuten mediku eta zientzialariak pertsegitu eta espetxeratu. *Likidatzaileen* osasunaren jarraipen txukunik ez da egin. Epidemiologia egiten aritu direnak, denetara milioi bat heriotza eragin dituela ondorioztatu zuten Yablokov, Nesterenko eta besteak, esaterako, gutxietsiak izan dira eta laguntzarik gabe utziak.

“Txernobylgoak zulo bat bat utzi du gizakien memoria sinbolikoan” idatzi dute agirian. Katastrofe atomiko bat hasi bai baina noiz buka-

tuko den inork ez dakienez, “ez dago kultura bakar bat apustu horri aurre egiteko”.

Atomoaren inguruko lehen iruzur handia Japonian gertatu zen, Hiroshima eta Nagasako bonben ondoren. AEBetako armadak talde berezi bat antolatu zuen han erradiazioek eragindako kalteak aztertzeko, baina, Japoniako gobernu galtzaileak onartuta, han ikasitakoa sekretupean egon da hamarkada luzez.

Berrikitan telebista frantsesak eskaini du Marc Petitjeanen *Blessures atomiques* (zauri atomikoak), orain arte ezkutupean egondako informazio eta irudi ikaragarriekin. Internetez eskueran dago *Le web 2 zéro* blogean, frantsesez. Hori ikusirik

ZINKUNEGI
OPTIKA

Garantia.

Egunez egun zure konfiantza geureganatzen dugu, produktu berriak eta zerbitzu berriak etengabe bilatuz.

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com · www.zinkunegioptika.com

